

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-ovo tiskarno v Ljubljani.

Štev. I.

V Ljubljani, 1. januarja 1882.

XXII. leto.

Svojim častitim naročnikom in prijateljem!

Domoljubni slovenski učitelji poznajo naš list, kateri danes začénja svoje **dva in dvajseto** leto. Kóliko je naš „Tovariš“ delal in storil od časa, ko je 1861. l. v prvič stopil med slovensko šolstvo in učiteljstvo, o tem naj njegovi dragi čitatelji sami sodijo. Tóliko pa si naš list vendar prisvojuje, da je bil on med prvimi, ki je budil slovenske učitelje in jih v nemal za domačo ljudsko šolo. Njemu je bilo že pred novo šolsko postavo poglavitno načelo (§. 1. te postave), ki pravi: „Ljudski šoli je naloga, odrejati otroke, da bodo нравni in pobožni, razvijati jim duševne moči, oskrbovati jih z znanostmi in vednostmi potrebnimi, da se lahko dalje omikajo za življenje, in postavljati jim pravo dno, da bodo enkrat prida ljudje in državljani“.

Od 1869. l. se učitelji bolj in bolj gibljejo, in še zdaj se niso upokojili. Razne ugodne in neugodne razmere jih k temu izpodbadajo. A čas je, da se posebno mi slovenski učitelji razgledamo v svojih potih, in se združimo v eno svrhu, to je, da kot pravi sini domovine živimo in delamo za domačo ljudsko šolo, ter na pravi boljek našemu národu.

„Učiteljski Tovariš“ se bode tudi v prihodnje pred vsem oziral na učiteljeve potrebe v ljudski, tedaj v národni šoli po vodilu: Vsakemu svoje! V imenu domače dobre stvari vabimo tedaj vse dozdajne in nove svoje prijatelje po vsem Slovenskem in sploh vse prijatelje in podpornike slovenskega šolstva, da naj duševno in materijelno vsak po svoji moči podpirajo naše pošteno podjetje, in da naj se združijo z nami ter kažejo, da delajo javno in odkrito za edino mogoče izobraževanje našega národa na podlagi maternega jezika.

„Učiteljski Tovariš“ stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Naročnino in oznanila prejema založnik Rudolf Milic na starem trgu h. št. 19; spisi in dopisi pa naj se blagovoljno pošiljajo uredniku Andreju Praprotniku, nadučitelju in ravnatelju prvi mestni 5razredni deški šoli v Ljubljani.

Prvi list pošiljamo vsem starim gg. naročnikom in še tudi komu drugemu na ogled in vabilo. Drugo številko dobé pa samo gg. naročniki.

Uredništvo in založništvo.

Naprej po pravi poti!

„Naprej!“ kliče ves zdajni svet; tudi naš „Tovariš“ svojim zvestim prijateljem slovenskim učiteljem o svojem dvaindvajsetem letu bolj ko nekdanj glasno zove: „naprej!“ in sicer naprej po pravi poti, kajti napreduje se le, če se gre do pravega smotra po pravi poti. Ako se govori o šolstvu in učiteljstvu in o njihovem napredku, mora se dobro razločiti, kaj je napredek. Temu vprašanju dandanes odgovarjajo razni razno, in zaradi tega imajo pri šolstvu in učiteljstvu razne namene in pota, in to je kolikor tóliko nazadek današnjega časa.

Edini pravi smoter ljudske šole je gotovo ta, kakor ga kaže že beseda „ljudska“. Ljudska šola mora biti tako vravnana, da vzreja in izobražuje največjo večino ljudstva v deželi in v državi tako in tóliko, kolikor je človeku tega treba v vseh okoliščinah vsakdanjega življenja, da postaja pošten človek dober deželan in državljan, kajti v ljudski šoli biva — velečina države, — in iz dobre ljudske šole v najbornišo kočó prihaja luč, pravno-verski čút, resnica, značajnost in sploh človeška dostojnost.

Šola pa to veliko, lepo nalogo izpolnuje le takrat, če v njej deluje učitelj, ki ima čútje in ljubezen do svojega poklica, ter je sam vnet in napolnjen z lastnostimi, ki jih širi po svoji šoli. Učitelj mora biti tudi trden, stanoviten, vztrajen in značajan v svojem poklici, da more prenašati britke nehvaležnosti, ki jih ima pri svojem obilnem prizadevanji in trudi. Da pa učitelji moremo vspešno delovati, moramo biti zložni in edini v delovanji, zložni v svojih načelih in tirjavah, ako hočemo, da kaj dosežemo v prid šole in v svojih zahtevah. Spominjamo se prvega občnega zbora ljudskih učiteljev v Ljubljani 15. septembra 1868. l., ko jih je „Tovariš“ k zlogi klical. Kakor takrat, pozivlja „Tovariš“ vse slovenske učitelje tudi danes naprej po pravi poti, in pravi:

Zloga naj nam bo vodnica,
Zloga vtis spodbadanja,
Zloga vselej tovaršica,
Zloga zvezda upanja.

V zlogi moč rodi se prava,
V zlogi krasni vspeh cvetè,
V zlogi se razvija slava,
V zlogi raj na sveti je.

„Tovarišev“ prijatelj.

Pelin in svedrec.

O neugodnih razmerah, ki ovirajo šolski napredek na ljudskih šolah po deželi in o sredstvih, s katerimi bi se jim protivilo.

Pod tem naslovom priobčuje c. k. šolski nadzornik za Rudolfovo, profesor gosp. A. Derganec v „Slov. Nar.“ l. 254 in 255 preteč. l. velevažen sestavek, ki je „namenjen napredku našega kmetskega šolstva“. Gosp. pisatelj govori najprej o šolskih okrogih, vzlásti od vasi in sel, ki imajo do svoje šole po 1 uro hodá ali še dalje. Gosp. pis. nasvetuje osnovati po takih krajih izpostavljene šole, ekspositure, ter pravi, da bi to bilo bolj praktično, „kakor večrazredne šole v tacih krajih ustanovljati, kjer je veliko vasi čez jedno uro oddaljenih od šolskega kraja“.

Temu nasvétu bode pač rad pritrdil vsakdo, kateremu je mar, da se šolska postava izpelje tako, da ljudstvu kaj koristi. Vsa dežela plačuje učitelje, tedaj ima tudi vsaki kraj pravico tirjati pristopne šole. Tukaj gre poudarjati, da je šola zaradi ljudstva, a ne narobe. Pred novo šolsko postavo je bilo teže določevati šolsko okrožje; delali so šole le pri farah, kjer je marsikje hodil učitelj k cerkveniku in organistu na hrano, in je vsak kraj mogel sam skrbeti za to, kar je še primanjkovalo k učiteljski plači po vštetih dohodkih

od cerkve. Zato pa še iz drugih vzrokov so naj raje napravljali pri fari šole, a če je bila fara velika, pa dvorazredne šole, na podružnice niso mislili. Opomniti gre tukaj, da imajo po nekaterih krajih do svoje fare po 1 uro hodá, ali do sosedne pa le n. p. cetert ure hodá; kako da je to nastalo — ali bi se dalo kaj preurediti, v take stvari se ne spuščamo, ker nam gre le za všolane kraje. Gosp. pisatelj iz lastnega vida navêde več takih krajev, kjer je nemogoče otrokom nad 1 uro od šole stanujočim redno v šolo hoditi; mislim, da bi jih vsak nadzornik lahko navajal, tudi so se uže šolske oblasti bavile s tacimi vprašanji in tirjale nasvétov, kje naj bi se ustanovile nove šole, katere naj bi se razširile, kako naj se šolska okrožja (Schulsprengel) sestavijo; sploh bi pa poudarjal to misel, da namesto večrazrednih šol na kmetih, naj bi se raje šole izpostavile, ter naredilo več šol, a manj otrok vštevajo eni šoli. Tako n. pr. hočejo v Kamniškem okraju 1razredno šolo v Vodicach, kjer je nad 200 otrok, razširiti v dvorazredno; nekaj so mislili na Zapoge, a ta vas je v Kranjskem kantonu; ljudem bi pa bilo veliko bolj pristopno, ko bi šolo napravili v sredi fare, n. pr. v Polji; v okolici je več kot 40 za šolo ugodnih otrok; se vé, da bi bili stroški veči nego pri razširjenji uže obstoječe jednorazrednice, in ti so povsod merodajavni. Brali smo lani, da se imajo Zavrh in Pirniče iz šole v Smledniku, kamor imajo nad 1 uro hodá, v Šmartno in v Presko všolati, a bajè, da je ljudi pamet srečala, da hočejo svojo šolo zidati v Pirničah. — Tudi so tù in tam kraji, kjer ljudje iz antipatije do sosednih vasí nočejo otrok pošiljati v sosedno vas; tukaj bi se lahko ljudem alternativa stavila, ali zidati lastno šolo, ali pa otroke v sosedno šolo redno pošiljati. A to so radikalna vprašanja, pravi gordiški voz, ki ga je silno težko razvozlati, presekat ga, bi morebiti dobri stvari več škodilo, kakor koristilo; taka vprašanja se dajo le razrešiti ljudstvu na korist, kadar vzajemno delujeta deželjska in duhovska oblast; dokler se pa to ne doseže, se pa tudi ne more govoriti o šolskem napredku; dokler ne bode ljudstvo videlo svojega dušnega pastirja skrbeti za šolo, se ne bode vsaj po selih nikdar vnemalo tóliko za njo, naj bode ta ali una razdelitev. Ne gledé uže na to, da bi pri takih ekspositurah bilo gledati na poučevanje v verouku, ki je dosihmal obligaten v ljudski šoli, in razen tega, da se ustanóvi plača svetnemu učitelju, bi se mogla določiti tudi nagrada učitelju verouka, kakor je tukaj ukrenilo Ljubljansko mesto, ki skrbi pri svoji eksposituri na Mahi veroučitelju za voz, in mu daje nagrade. Naše ljudstvo, izjeme se vé da so tudi, bi mnogokje naj raje videlo, da bi ne bilo šole, ne tù, ne tam; zato so šolske oblasti dostikrat prisiljene, ukreniti jo po svoje, in potem so tožbe, da se je premalo oziralo na potrebe ljudstva i. t. d. Tako je faktično, in ni nič s tem pomagano, ako se ignorira obstoječe razmerje; za šolo mora skrbeti država, cerkev in občina vsaka po svoje in v svojem delokrogi, potem gre stvar naprej. Toliko opomnim zastran všolanja krajev.

Gosp. nadzornik govóri na dalje o razdelitvi šolskega uka, o šolskem časi, o učnih načrtih itd. — Kar se tega nasvéta tiče, ima črko postave zoper se, a deloma je uže faktično taka, kakor g. pisatelj nasvetuje, dasiravno obče ne veljá. Poludnevni pouk je mnogokje tudi na večrazrednih šolah po deželi; dostikrat beremo po časopisih: deželni šolski svèt je dovolil poludnevni pouk tù in tam na tej dvorazredni šoli. Gosp. pisatelj našteva prav prepričano vzroke svojega nasvéta; ne moremo jih dostikrat ponavljati, ker radi bi videli, da bi jih na odločilnem mestu dobro preudarjali. Celodnevni pouk v prenapolnjenih selskih šolah je škodljiv zdravju otrok, recimo, da dostikrat tudi njih čudorednosti, in ker jih učitelj ne more zmirom nadzorovati, njih napredku pri nčenji; tudi to staršem brez potrebe in koristi šolsko breme obtežuje. Kar dalje pravi g. pisatelj, ne diši sicer po navadnih frazah liberalizma (?), a je silno praktično, skoz in skoz resnično in kaže možaka, ki gleda življenje z zdravo pametjo in s treznim premišljevanjem. Gosp. pisatelj pravi: „Drugič bi se moral učni načrt tako preurediti, da bi imele jednorazredne šole mestu

6 šolskih let samo 4. V dvorazrednih šolah naj bi pa odpalo zopet v drugem oddelku I. razreda 3. šolsko leto, in v prvem oddelku II. razreda 5.; v drugem oddelku pa 6.; mestu 6. leta naj bi bilo pa 5. leto, kjer bi prepustile šolske razmere. Tudi po 3- in 4razrednih šolah po kmetih bi se moral učni načrt in šolska leta tako skrajšati, da bi zadostovale v prvi vrsti kmetiskim potrebam“. (Takih šol sicer po kmetih ni mnogo, a kjer so, veljajo te opombe; a vsega premisleka vredno je, kar g. pisatelj govori o prenarredbi učnega reda; želeli bi le, da bi se na merodajnih krogih oziralo na te tehtne besede; g. pisatelj pravi namreč, da bi se učni red za jednorazredne in dvorazredne ljudske šole na deželi moral za vsako šolo posebej sestaviti in učno tvarino po razmerah teh šol urediti. Sploh bi se pa morala ločiti ljudska šola na kmetih [naj bode uže jedno ali večrazredna] od ljudske šole v mestih. Prva naj bi pripravljala otroke za kmete, druga pa za srednje šole — pa menda tudi za meščanski stan i. dr.) Omenjenim besedam bi dostavil le to-le: Ako bi bil po jedno- in dvorazrednih šolah postavno vpeljan poludnevni pouk (faktično je skoraj po takih šolah povsod, ker sicer ni mogoče izhajati zaradi šolskih prostorov in števila otrok), potem tudi ni treba postavno vpeljati oddelkov po šolah; po potrebah naj jih vpelje učitelj sam, a ne da bi ga postava v to silila; sploh ni mogoče učnega reda do pičice sestaviti, a če se uže sestavi, ni mogoče ga točno izvršiti; učitelju se mora prostost dati, da si tvarino po okoliščinah svoje šole uredi. Previden nadzornik naj mu pa pri tem po svoji moči pomaga. Tiste podrobno izdelane učne rede je lepo brati na papirji, dejansko pa veljá le to, kar se otroci zares naučé. Odkar se je začelo po šolah mnogo pisariti in izkazovati, pa zginja svoboda, a le duh je, ki oživlja, črka pa morí. — Ker so pa nasvéti po ceni, in papir potrpežljiv, naj tudi konečno pristavim nekaj iz svoje glave, dasiravno uže naprej vem, da mnogim ne bode dopadalo. — V novejših časih umeščajo učiteljice po deželi, po dvo- ali večrazrednih obojespolnih šolah, kjer jim navadno odkazuje prvi razred, češ tukaj se ubijaj s tridimi buticami, za više razrede tako nisi sposobna. Tù moramo najprej vprašati, ali je res deklina, mestno izrejena, pri izreji kmetiskih dečkov na svojem pravem mestu, drugič pa, ali v istini ni za drugo sposobna, nego za to, da na prvo roko obdeluje trdoglave bučmane. — Kako pa tukaj pomagati? Prav lahko. — Otroci naj bi se po spolu delili, deklice bi poučevala učiteljica, a dečke učitelj; pri taki razdelitvi bi bilo sicer treba več oddelkov, mogoče tudi, da bi v nekaterih strokah otroci manj vedeli, ali kaj pa vzgoja! ali ta ni nič vredna? in učiteljica, ki si vestno prizadeva v svojem poklici, koliko bi lahko storila za vzgojo ženske mladine, koliko za poučevanje v ročnih delih, ko sicer svoje najboljšé moči trati na polji, katero njeni individualnosti manj pristuje.

Napis tem vrsticam je „pelin in svedrec“, to je dvoje grenkih a zdravilnih cvetic. Taki so tudi nasvéti, ki merijo na zboljšanje šolstva, zoperni slišati takim, ki niso vajeni drugega slišati, nego hvalo novi šolski ustrojbi; a hvalimo to, kar je hvale vredno, kažimo pomankljivosti tam, kjer so faktično, in nič ne pomaga zakrivati jih; šolska postava namerava ljudem preskrbeti učilnic; osnovajmo jih tako, da bodo ljudstvu pristopne; uredimo jih tako, da ne bode vse gladko in lepo le na papirji in po statističnih datah, ampak v ljudski učilnici; prvo, kar je najbolj potrebno, so verske šole, to je *alpha et omega* vsega šolskega napredka. M.

Držimo se trdno svojih težko pridobljenih postavnih pravic!

Koliko govorov, prošenj, potov, besedovanj po zborih, društvih in časnikih smo imeli učitelji, da smo prišli do peščice postavnih pravic, s katerimi smo postali kolikor tóliko samostojni v mnogobrojni družbi državljanski! Da bi se k pridobljenim pravicam priborili

še drugih, katere bi dali našemu velevažnemu stánu še večjo in to potrebno veljavo, tega se baš zdaj ni nadejati. Zato pa je vsakemu poedinemu učitelju in skupnemu učiteljstvu dolžnost nasproti samemu sebi in nasproti vsemu stanu, da varuje in zagovarja pridobljene postavne pravice, katere so pa dvojne: duševne in materijelne.

K duševnim pravicam smemo prištevati naš velevažen državljanski posel, pri katerem nas nihče motiti ne sme, razen postavljene strokovnjaške šolske oblasti, osobito strokovnjaka, c. kr. okrajni in deželni šolski nadzornik. Važna pravica je merodajen učiteljev glas v krajnem in okrajnem (tudi v deželnem) šolskem svétu; važna je njegova beseda v domačem, okrajnem in deželnem učiteljskem zboru (lani pa Kranjci nismo imeli deželne učiteljske konference), in zeló imenitna je cela vrsta postavnih določeb in raznih ukazov, s katerimi se brani šola in učeča se mladina in s tem posredno tudi učiteljski stan. Vse te določbe naj nam bodo tako drage in imenitne, kakor dragoceni biseri.

Ne manj pa se je nam držati pridobljenih pravic v materijelnem obziru; kajti kakor je gmotno blagostanje národov podloga duševnemu razvitku, tako je tudi učiteljevo blagostanje prvi pogoj njegovi duševni čvrtosti. Da je mnogo učiteljev dan danes še silno na slabem, kar se tiče tega, da bi bili dobro podkovani, če tudi ne z zlatom in srebrom, pa vsaj z bakrom, ali da bi jim vsaj tega jako ne zmanjkavalo — krivi so nekoliko sami, nekoliko pa drugi. Ako so sami krivi, dá se torej lahko popraviti; ako pa nam drugi krivico delajo, moramo se tudi potruditi, da jih odvrnemo od tega. Naj navedem nekoliko konkretnih slučajev:

1. Ako mlad nastopni učitelj s 400 gold. plače s posobnostno preskušnjo še le po preteklih 5 letih dostane, imel bo še le po preteklih 45 letih pravico do penzije (namesto po 42 letih), utegne torej pred celo penzijo opešati, kar mu je tedaj na kvar.

2. Ako učitelj s 400 gold. plače še le po preteklih 2, 3, 4 letih, ko dostane preskušnjo sposobnosti, definitivnost doseže, dobí za 2, 3, 4 leta starostno doklado kasneje, kar znaša $2 \times$, $3 \times$, $4 \times 40 = 80, 120, 160$ gold. Njegova penzija se bo pa vsled tega tudi zmanjšala za 40 gold. Na škodi pa je vsega skupaj, ako bode samo 28, 27, 26 let definitivno služil, 560, 480, ali 1120 gold., ker je namreč vsled zakasnenja definitivnosti prvo kvinkvenijo za 2, 3 ali 4 leta kasneje dobil, in ker je opešal na stare dni, da ne more dalje služiti, da bi mu bilo vseh 30 let za uživanje kvinkvenij vračunjenih, kar se tudi takrat gotovo pripeti, ako je učitelj kacih 5 — 10 let začasno služil.

Učitelj je radi tega svoji osebi, svoji rodovini in nekako tudi vsemu stanu dolžan, da skrbi zgodaj za svojo stalnost in za dosego petletnic, kakor mu jih postava določuje. Do stalnosti ima pravico, kakor hitro se skaže z drugim spričevalom, a do petletnic pa, ako je nepretrgoma 5 let v stalni službi in z vspehom deloval. Postava več ne zahteva v ta namen, vsaj pri teh paragrafih ni drugih dostavkov. Ako pa šolske oblasti tirjajo še izpolnovanje drugih pogojev, tedaj mora učitelj preudariti dobro, v koliko so ti pogoji v šolskih postavah in ukazih opravičeni, in ali mu je mogoče tim zahtevam vstreci, ne da bi sam sebi v kateremkóli obziru škodoval. Vsakako je doižnost vseh naprednih učiteljev, da v prvi vrsti svoje dolžnosti vestno izpolnjujejo, a v drugi vrsti pa, da se tudi za svoje pravice krepko, modro in vztrajno potezajo. Kar se včasih poedini pribori, to utegne večkrat vsemu stanu koristiti. *Večletni borivec za učiteljske pravice.*

Názorni nauk v ljudskej šoli.

(Piše **Ivan Tomšić**.)

(Pod tem naslovom prinašal bode »Učit. Tovariš« načrte iz različnih strok solske tvarine v porabo slovenskim učiteljem pri obravnavi názornega nauka v ljudskej šoli. Ti načrti ne bodo

imeli nikakeršne zvéze, kakor se to najde v knjigah, pisanih v to svrho, zatorej učitelj te vaje lahko porabi, kjer in kadarkoli mu najbolj kaže. Takó bi naslednja obravnava, posneta po Denzelnu, bila najbolj primerna pri názornem pouku v prvem razredu; kar je morda preveč povedanega, lahko se izpustí in pri drugoletnikih porabi.)

I. Človeško telo po vnanjej podobi.

A. Glavni deli človeškega telesa: glava, roki, nogi, trup. Čimu nam so?

Obravnava: V učilnici (šoli) vidimo mnogo stvari: mizo, stol, klopi, tablo i. t. d. O vseh teh stvaréh smo se že večkrat pogovarjali, in tudi vi jih že dobro poznate. Najvažnije stvari v šoli pa so učitelj in učenci. O drugih stvaréh, ki jih v učilnici vidite, učili ste se že mnogo, a treba je tudi, da se učite poznavati samega sebe. In to je, kar se bomo zdaj učili. — Tonče, povédi mi, kakó imenuješ ta del svojega telesa? — Glavo. Pokaži mi svojo glavo in reci: to je moja glava. — Zdaj ti, Ivanko! zdaj ti, — še ti i. t. d. To je moja, tvoja, njegova glava. Rekli bomo tedaj: 1) Glava je del mojega telesa.

To je tvoja roka; to je moja roka; to je njegova roka (otroci govore najpred posámez, potem tudi vsi skupaj). Rekli bomo tedaj: 2) Roka je del mojega telesa. (Otroci ponové.)

Ti imaš dve roki, jedna se imenuje desna (katera?); druga se imenuje leva. To je moja, tvoja, njegova desna roka; to je moja leva roka. Jaz imam dve roki. Mi imamo po dve roki. Vsak človek ima po dve roki. Kaj praviš ti, Jožek? Ali je to res? — Rekli bomo tedaj: 3) Roki ste dela mojega telesa.

To je moja noga, to tudi. Jaz imam dve nogi; tudi ti, Andrejče. — To je moja desna noga; to je moja leva noga. Vstanite! Vsak izmed vas deni desno nogo naprej! Pokažite mi z desno roko svojo levo nogo! itd. — Vsak človek ima dve nogi. (Ali je res?) Zatorej bomo rekli: Vsak zdrav človek ima dve nogi. 4) Nogi ste dela mojega telesa.

Ta del mojega telesa, ki mi preostaje, ako mu vzamem glavo, roki in nogi, imenuje se trup. Pokaži mi svoj trup in reci: to je moj trup! — zdaj ti! še ti! i. t. d. Zatorej bomo rekli: 5) Trup je del mojega telesa. (Otroci izrekó.)

Ponovilo: Glava, trup, roki in nogi so deli mojega telesa. (Otroci ponavljajo.)

Vsak izmed nas je človek; zatorej se naše telo imenuje človeško telo.

Vsak človek ima glavo, trup, dve roki in dve nogi. Zatorej tudi lahko rečemo: Deli človeškega telesa so: glava, trup, roki in nogi. (Otroci izgovarjajo.)

Zveza: Glava je gornji del mojega telesa — človeškega telesa. — Nogi ste spodnja dela mojega telesa — človeškega telesa. — Mej glavo in nogama je trup. — Na vrhu trupa je glava. — Spodaj trupa se držé nogi. — Zgoraj trupa se držé roki. — Desne trupove strani se drži desna roka. — Leve trupove strani se drži leva roka. (Vse to ponavljajo otroci.)

Zdaj vam moram povedati še nekaj. Trup ima dve strani: sprednjo in zadnjo. — Kako se imenuje prednja stran? Prsi in trebuh. — Pokaži mi z desno roko prsi! — Ti, Jožek, pokaži mi trebuh! — Kako se imenuje zadnja stran trupova? Hr bet.

a. Glava — kakšna je in čimu nam je.

Glejte, otroci! Ta knjiga tukaj, ki jo imam v roci, ima štiri ogle, štirioglate je. Miza ima tudi ogle, peč tudi. Katere stvari v naši učilnici imajo ogle (so oglate)? Miza, tabla, pločica, knjiga, šipa, peč i. t. d. To so tedaj oglata telesa. Na jabolku ne vidimo nobenih takih oglov; jabolko ní oglato — okroglo je. Imamo tedaj okrogla in oglata telesa.

Tvoja glava nima nobenih oglov, pa tudi ni popolnoma okrogla; okroglasta je. Tudi moja, tvoja, njegova glava je okroglasta. Naša glava, človeška glava je okroglasta itd. Rekli bomo: 1) Glava je okroglasta. (Ponavlja se.)

Gornji in zadnji del moje, tvoje, njegove i. t. d. glave (učitelj pokaže) je z lasmi pokrit. — Sprednji del glave nima las. Zatorej bomo rekli: 2) Nekoliko glave je pokrito z lasmi, nekoliko je nima las.

(Učitelj z glavo gibajoč:) Ali vidite, jaz z glavo gibam. Tudi ti s svojo glavo lahko gibaš. Poskusi! Kar se giblje, to je gibljivo (gíbično). Moja glava je gibljiva (gíbična). Tvoja — njegova glava je tudi gibljiva. Človeška glava je gibljiva. Rekli bomo: 3) Glava je gibljiva. (Otroci ponavljajo.)

Kako in pa kdaj z glavo gibljemo? Poslušajte to vam hočem povedati.

Francè prosi očeta, da bi ga pustili k sosedovemu Tomažku. Oče niti besedice ne izpregovoré, nego samo z glavo gibnejo, in Francè takój spozná, da mu so oče dovolili. — Oče so z glavo prikimali. Kako so to pač naredili? Pokaži nam ti, Pavlek! — Zatorej bomo rekli: 1) z glavo prikimujemo (kimamo). (Otroci izgovarjajo.)

Ako me ti, Milan, vprašaš, je-li smeš vèn iz so-be, ní treba meni, da bi kako besedo izpregovoril, jaz lahko samo z glavo prikimam, in dovoljeno ti je. Ako si pa morda že jedenkrat zunaj bil, in jaz ti ne dovolim drugič, rekel bom z besedo: ne! ali bom pa z glavo zmajal (otresel). Pokaži, Milan, kako bom z glavo zmajal (otresel)? — Rekli bomo: 2) z glavo zmajamo (otresamo). (Otroci ponavljajo.)

Pómnite otroci: z glavo prikimovati (prinikovati), zmajevati ali otesati ni nikoli lepó; zatorej se kaj tacega navaditi ne smete; vselej povejte z besedo, kadar je treba reči: „da“ ali „ne“.

Če slišimo kje kak ropòt, takój obrnemo glavo proti ónej stráni, od koder smo slišali ropòt. Ti imaš dve strani, desno in levo; na vsako stran lahko obrneš (kreneš) glavo. Takísto tudi ti Lovro! — tudi ti, Miško! Rekli bomo tedaj: 3) Glavo lahko na obe strani obračamo (kretamo). (Ponavlja se.)

Kadar nam je glava težka — podpiramo jo z rokó. Kakó narediš to, Ferko? — Rekli bomo: 4) Glavo lahko podpiramo. (Ponavlja se.)

A ne samo stari ljudjé, tudi mladi, še celó otroci večkrat glavo ob roko podpréjo, posebno ako jih zobjé bolé, ako so trudni, žalostni, nejevoljni, leni i. t. d.

Ponovilo: Janko! pokaži mi, kako narediš, kadar si truden? — Miško! ti prosiš mater, da bi si smel kruha vzeti; mati dovolijo — kakó naredé z glavó? — Učitelju se učenceva obnaša ne dopade — kako naredé z glavo, da pokažejo, da se jim kaj tacega ne dopade? — Rajko! pokaži mi lenega učenca (kakó naredi leni učenec?).

b. Trup — kakšen je in čimu je.

c. Roki — kakšni ste in čimu nam ste.

Rekli smo, da imamo oglata in okrogla telesa. Trup in roki štejemó k okroglim telesom. Moja, tvoja, njegova, naša roka je okrogla. (Tù je treba pómneti vso roko kot vnanji ud človeškega telesa, torej gornji lehet, spodnji lehet in pravo roko [pest].) Rekli bomo: 1) Roka je okrogla. (Otroci izgovarjajo.)

Tukaj imam šibo (paličico), ki jo lahko upognem. (Učitelj jo upogne.) Kaj tacega tudi lahko z roko naredimo. Kar se dá upógniti je upogljivo. Rekli bomo: 2) Roka je upogljiva. (Ponavlja se.)

Tvoji roki ste zdaj na klopi. To je lepó; to se mi dopade. Tako mora vsak sedeti! Ali zdaj ti jaz rečem, da vzdigni desno roko k višku! Ako želimo kako stvar iz jednega

kraja na družega prenesti, premaknemo jo. Ako hočeš roko k višku vzdigniti, moraš jo premakniti. Moja, tvoja, njegova roka je premakljiva. Rekli bomo: 3) Roka je premakljiva. (Otroci izrekujejo.)

Kdaj pa premikujete roko? Kdo mi zna to povedati?

Ako ti peró, svinčnik ali kaj družega na tla pade in hočeš pobrati, takój moraš roko stegniti. Ako hočeš knjigo z mize vzeti, tudi moraš roko stegniti. Prvič si roko stegnil navzdol, drugič si jo stegnil navzgor. Rekli bomo: 1) Roko stegujemo navzdol in navzgor. (Otroci izgovoré.)

Ako hočeš pokazati šolska vrata, moraš tudi roko stegniti, pa ne navzdol niti navzgor, nego po stráni. Stepanek, pokaži mi vrata! Ti pa imaš dve strani; na vsako stran lahko roko stegneš. Stégni jo na drugo stran! Vsi! — Rekli bomo: 2) Roko stegujemo na obe strani. (Otroci izgovarjajo.)

Pred tabo, Matijče, sedí več učencev. Pokaži mi jednega! Ako mi ga pokažeš, stegneš roko naprej. Ti pa tudi lahko pokažeš učenca, ki sedí za tabo. Ali boš zdaj roko stegnil tudi naprej? Ne, stegnil jo boš nazaj. Rekli bomo: 3) Roko stegujemo naprej in nazaj. (Otroci ponavljajo.)

Zveza: Roko premikamo ali stegamo navzdol in navzgor, na obé strani, naprej in nazaj, kamor koli se nam poljubi. (Dalje prihodnjič.)

O r e h.

(Pogovor v nadaljevalni ali v ponovljavni šoli.)

Učitelj vpraša učence, kaj so delali božični večer. Učenci mu pripovedujejo o ja-slicah, raznih igrah i. t. d., in Tonče pripoveduje: „Mi smo pa z orehi igrali“. „Dobro“, pravi učitelj, „pogovorimo se kaj o oreh! Oreh je veliko, mogočno drevo s svetlosivim lubom in s široko razširjenim vrhom in s precej debelimi mladikami. Listi so 3 dm. veliki, pérnati in imajo, dokler so zeleni, neki poseben duh. Kdaj oreh cvetè? Precej pozno spomladi — včasí še le meseca maja — in sicer malo poprej, preden se začénja listati. Prašni cvéti stojé v postranskih debelih, zelenkastih mačicah, ki pozneje očrne in odpadejo; pestični cvéti stojé navadno le po 2 do 3 vkup konec vej. Sedeči koščičasti plod je skoraj obel; vnanja mesnata koža (oblákovina) je zelena, pozneje črnkasta in se dá rada odrezati od dvokoritaste, okrogle, koščičaste lupine. Da so orehi dobri, to vé vsak otrok, in sploh vsi, ki imajo o božičnih ali o velikonočnih praznikih radi potice. Tudi sv. Miklavž ne sme priti brez orehov. Otrok vse storí za kopico orehov, oče in mati jih spravljajo na poseben varni kraj, in stara ženica jih skriva po izbah, da ž njimi krotí izročeno jej deco. A če pogledamo po naših vrtih in potih, vidimo malo orehovih dreves. Ljudje imajo orehe radi, a sadé jih še vse premalo. Zakaj jih je malo? Mizarji prežé na nje, kakor pajk na muho. Čemu jim je orehov les? Le slab gospodar prodaja orehe iz svojega posestva, dokler nima nove zaloge. Kdor hoče posekati star oreh, mora, ako pršteno gospodari, poprej krog njega nasaditi drugih, mladih orehov, in kadar bodo ti rodili, naj gre brusit sekuro, da bode posekal staro drevo, in naj ga s častjo spravi k počitku. Orehe množiti je lahko in prijetno delo. Še je čas začéti za prihodnje leto, dokler zadnji orehi doli cepajo, in ti so najboljši in najlepši in tudi niso črvivi. Orehi, ki so posušeni na peči ali v sušilnici, ne kalijo. Za seme odbrani orehi naj se dobro presušijo na zračnem kraju — dobro je med okni. Ko so osušeni, se pa spravljajo čez zimo tako-le: V primeren lonec deni na dno drobnega peska poldrug palec na debelo; na pesek vloží oreh pri orehu natesnoma tako, da orehi pokonci stojé, pa so z ostrim koncem doli obrnjeni, da

kal spomladi iz ostrega orehovega konca požene naravno navzdol v pesek, in se ne polomi, kadar orehe jemlješ iz lonca, ne od vrha, ne od spod, kar bi se moralo zgoditi, ako bi orehi križem ležali med peskom, ker se čez zimo pesek trdo vleže. Na vrsto pokonci postavljenih orehov pride druga vrsta peska, in na pesek ravno tako, kakor smo popred videli, vrsta orehov, dokler ne zmanjka prostora ali orehov. Zadnja vrsta orehov pri vrhu se konečno zopet pokrije s peskom, in lonec se spravi čez zimo v kak zavaran zračen kot pod streho, kjer ni plesnobe.

Če so orehi slabo sušeni, ali če je lonec spravljen v plesnjivi zaprtiji, jedro v orehih sné plesnoba, in sadil ne bodeš spomladi praznih plesnovih lupin.

Ko je na spomlad zunaj že zeleno, porosé se orehi v lonci dva- ali trikrat z vodo, da se pesek ohrani vlažen, in se pospešuje kalenje. Ko pride k moči stanovitna gorkota in si pripravil rahlo gredo, loti se lonca od vrha, in vesel bodeš. Kaleči orehi šli bodo iz peska brez škode vrsta za vrsto.

Kakor so stali v lonci, tako jih posadi v gredo, in nastavili bodo lepe ravne srčne korenine, ki se, mehke kot koren, pri prvem presajenji drugo ali tretje leto zeló prirežejo, stranski laski pa se položé razdeljeni na vse strani v zemlji. Tako se pri prvem presajevanju še le zastavijo korenine. Da je presajen oreh mehkeji in bolj plemenit, je znano.

Kadar se taki orehi presajajo, se jim vzamejo pri deblu vse druge mladike, razen srednje, katera se neprirezana hrani za vrh. Oreh se vsako leto obrezuje na šibo, in se presaja obrezan na šibo. Oreh ljubi rahlo zemljo. Orehi pa se ne smejo saditi po zaraščenem svetu, kjer jih prevelika trava zamorí ali pa kosa poišče.

Sadimo orehe, da bodemo imeli lepo orehovo senco in da se bodemo igrali z orehi in se gostili z orehovo potico in z orehovimi kolači! *)

Pouk in zabava.

Novice

pa

Dr. Janez Bleiweis.

Non omnis moriar.

Horac. III. 24.

Smrt je težka! — vzdihnil mi je otec Slovenskega naroda, kadar sem bil zadnji večer 28. nov. 1881. l. pri njem po slovó.

Smrt je težka, zadnja ura huda, to čuti vsak, celó pravični, kajti je kazen. Vendar — non omnis moriar — tolažil se je poganski pesnik. Exegi monumentum aere perennius. Dovolj je spomina — Me pesmi pojó. Tako se je smel tolažiti i dr. Bleiweis: Me dela pojó!

Smrt je težka; vendar — vže pogani so slutili, da človek o smrti ne pogine ves, da duh živí dalje. Kar so oni slutili, kristjani vemo iz božjega razodenja ter verujemo, in to — non omnis moriar — je v veliko tolažbo vsakemu pravemu kristjanu.

Smrt je težka; vendar — blagor pravičnim, kateri v Gospodu umrjó, kajti njih dela gredó za njimi. „Le kar v srcu lep'ga stvari — Božja milost, obstojí; — Unstran sveta lepše žari, — Lepše se ponebesí.“ Ta poslednja tolažba — non omnis moriar — je v resnici blagovita, je torej najbolja.

*) Po L. Mencingerjevem spisu.

In v tem smislu vzel sem jaz slovo od umirajočega dr. Janeza Bleiweisa. — Ko mi je malo ur pred smrtjo govoriti jel o delih Slovenske Matice, o rečéh, v kterih naj mu bodem jaz oporoke njegove izvršitelj; potolažim ga, češ, pustite to, o teh stvaréh poskrbijo drugi. Vi ste delali dosta, storili za nas, za narod Slovenski toliko, da nam ostanete vedno v spominu, da Vam hvaležni bodo mlajši; ali sedaj, pravim držoč ga za roke, sedaj izročite se le Bogu, ter ga prosite, da tudi On sprejame Vaš trud, da tam ne bo zastoj, in Gospod naj blagoslovi Vaše delovanje! — in poljubivši ga na lice odidem; on pa ugasne še tisto noč.

Bilo je l. 1878., o svečanem LXX. godu njegovem, da sem poklonil mu tedanjega Jezičnika rekši, da dr. Janez Bleiweis je na slovstvenem polji narodu Slovenskemu prav res Vodnik II. — Postal nam je to vzlasti po „Novicah“.

„Lublanske Novice“ — to je bil prvi časnik slovenski, ki je izhajal od l. 1797. do 1800. in ga je vredoval Valentin Vodnik. Po tem časniku je dal dr. J. Bleiweis naslov listu, ki ga je l. 1843. jela na svetlo dajati c. kr. Kmetijska družba, in kteremu je njen tajnik prav do svoje smrti bil dejanski vrednik: „Kmetijske in rokodelske Novice“.

Delovanje ranjkega je slavno, in opisovali so je že in bodo še drugi; jaz se v naslednjih razpravah obračati hočem le na to, kaj nam je spisal in kako ali ktere pomembe nam je v slovstvu slovenskem in posebej v jeziku našem dr. Janez Bleiweis (r. 19. nov. 1808 v Kranju, u. 29. nov. 1881 v Ljubljani) vitez Trsteniški.

Verske, državljanske in domače zadeve pri judih. *)

Kraj, na katerem se je imel postaviti tempelj, je bilo višavje Moria; z začetka je bil to strmen in rogljat grič, Sionu in Akri na vzhod. To je bilo višavje, kjer se je bil angel prikazal Davidu ob časi strašne kuge; v zahvalo je tam kralj Bogu daroval žgavni dar. Tukaj je tudi svoje dni Abraham pripravljen bil darovati Izaka. Ker je pa bil grič Moria na vse strani strm in rogljat in na njem ni bilo prostora za tempelj in preddvore, podzidali so višavje od vznožja do vrha, da so dobili potrebnega prostora. Prepadi so bili globoki po 400 vatlov, te je podzidal in poravnal Salomon do vrha, kjer je stal tempelj in vnanji preddvor. Te velikanske podstave in preddvor z njih lopami in vrati so stale več dela in truda, nego tempelj sam. Podlaga so jim bile velikanske klade iz rezanega kamna; izdelali so jih zunaj Jeruzalema, na mestu so jih kar skladali, ni jim rabilo kladivo niti mort ali cement, klada je klado nosila. Zato se nimamo čuditi, ako beremo v sv. pismu, da je tam delalo 10.000 delovodjev, 70.000 nosačev, 80.000 kamnosekov in da je bilo paznikov 3300. Temi pa še prištevamo delavce, katere je poslal Hiram iz Tira, ki so pomagali Salomonovim ljudem. Opomiti gre tukaj, da so se ti delavci pri zidanji vrstili. Tako so delali pri tem templji judje in pogani, ker tudi pogani so bili tam uslišani.

Tempelj sam na sebi je bil 60 vatlov dolg, 30 vatlov visok in 20 vatlov širok, t. j. v svitlobi ne vštevši zidovja. Strop je bil iz cedrovega lesa; na spredaj se je tempelja držala lopa, ki je nadkrilovala tempelj kakti stolp. Pred njo sta bila velikanska stebra, Joahim in Boc. Kakor je imel sveti šotor, ki ga je postavil Mozes tri glavne prostore, preddvor, sveto in najsvetejše, takisto je bil predelen tudi tempelj.

Salomonov tempelj je obdajal znotranji dvor al svečeniški preddvor, sklepal ga je zid 3 metre visok. Od tod je bilo 24 stopnic do lope (t. j. tiste lope, ki je nadkrilovala

*) Glej lãnskega „Tov.“ 1 Ured.

tempelj). Okoli tega dvora za svečenike je bil drug za ljudstvo; obdajale so ga v četerokotji velike lope, v katerih so bila štiri prostorna vrata na štiri kraje sveta. Josef še govori od tretjega preddvora (za žene in nevernike), ki ga imenuje pravo čudo.

V najsvetejšem je bila skrinja zaveze. Bila je to podolgasta skrinja narejena iz akacijevega lesa, znotraj in zvonaj prevlečena z zlatom. Pokrov je bil od čistega zlata. Na njim sta bila dva zlata keruba, ki sta imela obraz proti sebi obrnjen in sta pokrivala s svojimi peruti stol milosti. V skrinji so bile postave in nekaj mane. Tukaj se razodeval Gospod svojo voljo, kadar so se ljudje k njemu obračali.

Razen templja v Jeruzalemu so imeli Judje tudi drugod zbirališča za službo božjo, sinagoge. Bila so to posvečena poslopja, postavljena po vzgledu Jeruzalemskega templja. Po sinagogah so ob sabotih in ob praznikih postavbo brali in razlagali. Prepisane daritve so opravljali le v templji.

Pervi veliki duhoven je bil Aron; njegovi sinovi so bili svečeniki, drugi iz Levijevega rodu so pomagali duhovnom; svečeništvo je bilo dedno v Aronovi družini in ves rod Levi Bogu posvečen. Duhovni so pa tudi ljudstvo sodili; Judje so jim dajali desetino, tudi nekaj daritve je bilo v ta namen odločene.

D o p i s i.

Iz Zagreba. Dne 29. dec. preteč. l. je hrvatski pedagogijsko-književni sbor slavil svojo desetgodišnjico in imel X. svečano glavno skupščino. Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani poslalo je temu slavnemu sboru čestitko.

Slovenskim učiteljem, ki so nam sorodnega hrvatskega jezika zmožni, priporočamo v naročevanje te-le časopise: »Napredak«. Časopis za učitelje, uzgojitelje i sve prijatelje mladeži. Glasilo »Hrvatskoga pedagogijsko-književnega sbora«. Urednik temu užé 22 let izhajajočemu šolskemu listu je tudi nekaterim našim slovenskim učiteljem dobro znani Ljudevit Modec, ravnatelj preparandije u Zagrebu. »Napredak« izhaja po trikrat v mesecu in stoji za vse leto 5 gold.

»Hrvatski učitelj«. Časopis za školu i dom. Vlastnici i odgovorni urednici: Josip Gall i Stjepan Niemčić. Izhaja po dvakrat v mesecu. Celoletna naročnina mu je 3 gold. Izhaja v Zagrebu.

Učiteljem, ki so cirilice in pa srbskega jezika zmožni, priporočamo v naročevanje list: »Vaspitač«, list za narodno obrazovanje. Izhaja u Beogradu in stoji za vse leto 4 gold. — Ta list izhaja po dvakrat v mesecu. Izdaja ga s sodelovanjem mnogih profesorjev in učiteljev dr. Vojislav Bankić, profesor.

Iz Koroškega. (Schulverein.) »Mittheilungen des deutschen Schulvereines« poroča iz Koroškega, da ima ta dežela dvoje popolno izpeljanih ali dovršenih krajnih skupin in dvoje uradno potrjenih; od poslednjih se imenuje skupina v Celovci in Beljaku z okolico. Šola Podkloštom (Arnoldstein) in šola v Grebenji (Griffen) ste dobili šolski oziroma ljudski knjižnici. Za knjižnice v krajih, kjer je nevarnost za jezik (beri: kjer je še nekaj Slovencev), dovolili so še večí znesek. Za vspešno delovanje pri poučevanju v nemščini je dobil učitelj častni dar — 50 gold. Koroške Slovence vsaj to lahko nekoliko tolaži, da se pri tem raznarodovanji domačini ne udeležujejo. Tako so n. pr. pri »Schulverein-u« v Celovci 4 vnanji in le 2 Korošca in zadnja dva le kot namestovalca. Tudi v Železni Kapeli je temu društvu na čelu le tujec, ki zdihuje po veliki nemški domovini. To so tedaj pravi korenjaki, ki hočejo katoliške in Avstriji udane Slovence obdelovati. Kaj bi se zgodilo, ko bi kako slovensko šolsko društvo hotelo med Nemce vpeljati slovenski jezik?!

Iz goriške okolice. (Učiteljski Továriš, organ slovenskih učiteljev? — Tudi naprédek?) »Učit. Tov.« je dovršil 21. leto svojega obstanka. Malo naših listov se more ponašati z enako starostjo. Še posamen človek, izpolnivši 21. leto svojega živénja, lahko izkaže káko dobro delo, kóliko več pa list, v kojega predélih je delovalo tóliko blagotvórnih močij. Pač bi se pravilo nositi vodo v Savo, ako bi hótél tù naštevati zasluge, koje si je pridobil »Uč. Tov.« za slov. šolstvo, za slov. narod. A pripoznavam in posebno poudarjam, da je »Uč. Tov.« preživel dve polni desetlétji in da je zlásti v zadnjem desetlétji deloval neumorno in nepre-

strašeno v prid slov. šolstva, v dōbi, ko so slovenskim, posebno Kranjskim učiteljem »viharjev jeze pogosto rjūle« in ko žal! ravno o Kranjskem učiteljskem stanu ne moremo s Prešernom reči: »Strahljivca v celem ni imel števili!« — V tem burnem časi stal je »Uč. Tov.« kakor skala sredi morja, v kojoj se sovražni valovi zaganjajo, a je ne potopé. In ako to pomislimo, vprašam, je-li treba »Uč. Tovarišu« boljše priporočbe? — S tem vprašanjem se obračam v prvej vrsti do Vas, čestiti tovariši, ki ste hoteli z novim letom združene videti vse tri šolske liste v enem. Čemu to? — Ako želite iméti za slov. učiteljstvo skupen organ, oklenite se »Uč. Tovariša,« ki ima také lépo pretéklost za sáboj, in ki izhaja v središči naše domovine. Storite to! in kmali dobōdemo brez fuzij in kompromisov — ki so naj večkrat neizpeljivi — to, kar móramo enkrat imeti — skupno glasilo slov. učiteljev.

Goriško žensko učit. izobraževališče je — kakor znano — namenjeno v odgojevanje učiteljic za vse Primorje, tedaj za slovenske, hrvatske in italijanske šole. Ker jē pa Hrvatice zeló pičlo obiskujejo, sta do zdaj še zméraj le dva oddéla (slov. in ital.), in Bog vé, ali se sploh kedaj odprē hrvatski. Tega pa Istra čakati ne more; njej je potreba učiteljic kakor ribi vode. Zató se že nekaj let sim poučuje hrvatski jezik kot prost predmet, kojega se naše Slovenke prav pridno udeležujejo. Na ta način se doseže ob enem dvojna svrha: 1. dobōde Istra kmali učiteljic (če ne Hrvatice, pa pohrvačenih Slovenk), 2. je Slovenkam vsāj za nekaj let še pot odprta — če tudi v »tužno« Istro; — slov. šole so bajē uže vse napolnjene, kar so italijanske uče dávno bile. Razen tega se učē Slovenke iz tržaške okolice še italijansčine kot prostega predmeta; da zamorejo vstrezati posebnim željam tržaškega magistrata. To pridnost slov. učenk so ital. gojenke do zdaj še z neko heroično hladnokrvnostjo prenašale, če tudi jim ni bila prav po vsēci. Létos slednjīc jim je ta potrpežljivost pošlā. Kaj storiti? — Podadé se h gospodu ravnatelju ter ga naprose, da bi se tudi one učile — slovenščine, kar se jim se vé z veseljem obljudi. In také je prišlo, da se bodo poslē (brž ko ne prvič na javnej šoli) učile Italijanke iz lastnega nagiba slovenskega jezika.

Iz Postojinskega šolskega okraja. (Učiteljski imenik. »Pedagogični letnik«.) Nedavno vabil je g. M. Ivanetič, učitelj v Hotersici pri Logatci po slov. časnikih svoje sodruge, naj bi mu pošiljali potrebnih dat, ki so potrebne v priredbo učiteljskega imenika, katerega name-rava izdati. Dobra misel! a vprašati se moramo, se-li bode g. I. posrečilo to podjéjte? Lahko, — če mu bodo gg. učitelji poslali dovolj potrebnih podatkov. O tem pa, da bi se to zgodilo, dvomimo. Ako se bo g. I. zanašal na vsacega posameznega voljo, gotovo nikoli vsega potrebnega za imenik ne bode nabral. Najbolje bi bilo, da bi se obrnil do gg. nadzornikov posameznih okrajev ter jih poprosil pomoči pri svojem delu; oni mu pri tem delu najlože pomagajo. Imenika nam je potreba. Tudi drugōd ga imajo. Sevēda ga prirejajo tam možje, kateri imajo na razpolaganje v to ves potrebni materijal. Takō n. pr. na Štajerskem slednje leto izdaje »imenik ljudskih učiteljev« g. deželni šolski nadzornik g. A. Rožek. — Šematizem — dober in popolen sevēda — sestavljati ni mala in lahka stvar. Želeti je, da bi gg. učitelji g. Ivanetiča pri tem delu zdatno podpirali.

To leto prišel bode na svitlo tudi — kakor beremo — »Pedagogični letnik«. Izdati ga mislijo g. g. Lapajne in drugovi mu v Krškem. — Ni se do danes posrečilo, vse slov. šol. liste spojiti v jeden list. In vendar bi bilo tolikanj treba občē združitve, splošnega upoznanja mej učitelji slovenskih pokrajin! Separatizem nam gotovo ne hasni in ne ugaja. Predali »Ped. letnika« na razpolagajne bodo tudi vsem slovenskim učiteljem; v njem bodo razkladali svoja mnenja in kazali duševne svoje umotvore vsi slovenski učitelji, in to lahko brez vsacega pred-sodka. Združujmo se v šolskih listih! — k. —

Iz Novomeškega okraja. (Šolstvo. Sadjereja.) Naš okraj šteje 2 čveterorazrednici (Rudolfovo, Žužemberk), 4 dvorazrednice (Trebno, Mirnapeč, Črmošnice, dekliska šola v Rudolfovem) in 21 enorazrednic, v katerih posluje 32 učiteljev in 5 učiteljic. Trirazrednica v Žužemberku se je v tem šolskem letu razširila v čveterorazrednico in enorazrednica na Toplemrebru na novo odprla. Kar se tiče prostorov, zadostujejo vsi več ali manje šolskim zahtevam; v Ambrusu in Šmihelu pa se bodo zidali novi poslopji, kateri bi se pa že bili zdavnej lahko, da bi se občini nekoliko več brigali za šolo. Mnogo je enorazrednic prenapolnjenih sē šolskimi otroci; te bi se morale razdeliti v dvorazredne, a žalibože bode se moralo marsikje še počakati, ker se je bati, da bi vsled tega se moral davek znatno povikšati, kar bi vsakako našega ubornega kmeta neljubo zadelo, ker mu je že zdaj na mnogih krajih davčno breme pretežko. Treba bode pa nujno skrbeti, da se ustanovijo šole na takih krajih, kjer jih do zdaj še nij bilo, in tam, kjer imajo dotični kraji predačē do že obstoječē šole. Trebanska občina potrebuje zaradi krajevni razmer 2 eno-

razrednici, istotako Mirnapeč in Šmihel. Soteska pa do zdaj celó nobene učilne nima, akoravno šteje 50—60 za šolo ugodnih otrok, kateri se pa tudi nikamur vsolati ne morejo. Na Smuki, v Kočevskem, kjer je šolsko poslopje že skoraj zgotovljeno, povabili se bodo jeseni t. l. otroci na duševno hrano.

Izmed novih šol delajo vredno čast svojim občinam šola v Žužemberku, v Vavti vasi in na Zgornjih Sušicah; zlasti poslednja krasi svojo vas s prijazno lego, okusno znotranjostjo in zunanjostjo in marsikteri bi si volil rad tam svoje učiteljsko apostoljevanje, ako bi se svetil v mramornati, nad vhodom vzdani ploči, tudi prod ali drugi plačilni razred. Žalibog, da se opazovatelj o mnogih drugih pred malo časom sezidanih šolah ne more po vsem zadovoljno izraziti, akoravno so se pri zidani velike svote porabile. Tudi v novih šolah se nahajajo popolnoma nepostavne klopí; posebno čudno se mora večjemu človeku zdeti, da se niti na Toplemrebru pri izdelovanju klopí nij čisto nič oziralo na postavo, katera vendar tako natančno način naprave določuje.

Šolski napredek biva pod nadzorstvom g. Derganca vidno vsako leto povoljnější in imenovati se bode lahko mogel jako dobrim, ko se bode postava gledé šolskega obiskovanja med ljudstvom krepkeje vkoreninila. Učitelji vsi vestno in z veseljem opravljajo svoj posel, ker jih rodoljubni, strokovnjaški, vsestransko izobraženi nadzornik radovoljno djansko in z besedo podpira; svojega zaupanja mu ne odtezajo in radi ga ubogajo brez kacega disciplinarnega strašila. Kadar mu je v šolstvu kaj neznanega, obrne se vsikdar rad do učiteljev in sluša njih mnenje, katero mu sme vsak brez zamere odkritosrčno izraziti. Z radostjo se mora javiti, da učitelji med seboj v šoli in šolskih vrtilih tekmujejo; a vse to tekmovanje je prijateljsko, izvirajoče iz iskrene ljubezni do mladine in svojega rodu.

»Kaj pa tam tolika množica otrok? Kdo je med njimi?« vpraša tujec potujoč mimo šolskega vrta občana. »Tam je šolski vrt, gospod učitelj uči otroke cepiti,« odgovori nekako ponosno ogovorjeni, misleč si: naši otroci se učé kaj več, kakor tam, kjer je ta doma. Istinito, naš kmet je na krasno cerkev, lepo šolo ali na kako drugo imenitno napravo silno ponosen, ako ga tujec, zaradi tega pohvali, zlasti se mu pa hvala še potencira, ako zvé, da ima njegov kraj zaradi kake nove naprave prednost pred drugimi. Toda, kadar bi se moralo v občinski ali šolski seji sklepati o kakej važni naredbi, takrat je za vso hvalo in zgovernost nasvetovalčevu gluh in se trese za krajcar, kakor bi mu bil na srci zrasel. Začetek šolskega vrta nij nikakor tako lehak, kakor bi si kdo mislil; šolski vrt ima mnogokrat jako zanimivo zgodovino, v katerej je marsikateri trdovraten boj zaznamovan. Le vztrajnost učiteljeva in kakega izvanrednega prijatelja pribori šolskemu vrtu stalno pozicijo. Da je naš kmet jako konservativen, to je znano vsakemu s kmetom v vednej dotiki živečemu. O koristi kake nove naredbe prepriča se še le takrat, kadar tako rekoč z roko zagradi. Tako se tudi v našem okraji ograja šolskega vrta in prvo kopanje v njem nij pozdravljalo »z gromovitimi živjoklici in s pokanjem možnarjev;« marsikatero nezadovoljno kletev moral je slišati učitelj na svoja ušesa. Ko bi se Ksantipovim sorodnicam bil katerikrat jezic zbrusil, moral bi se bil pri oznanjevanji te »nove vere kmetijstva«, kakor so kmetje to imenovali. Ko bi šolski vrt prvo leto ne bil nič prekopan in pognojen, rodil bi bil vse jedno, ker prekopali in pognojili so ga opravljivi in lažjivi jeziki. Marsikomu nij šlo v glavo, kako more učitelj kmetovati učiti, ker sam nij kmet. Da je bilo treba v tako kritičnem položaji učitelju na tehtnico svojega delovanja nekaj kilogramov pridnosti priložiti, mora si vsakdo misliti, kdor je imel priliko z ljudskimi predsodki se bojevati. Prva težava se je premagala; pred krasnimi, lepo rastočimi in že cepljenimi drevesci so obrekljivi jeziki omolknili, in marsikdo, popred z glavo majajoči, pridobil si je v pogledu šolskega vrta simpatičnejih misli. Ko je naš g. nadzornik prevzel nadzorstvo, nij bilo v vsem okraj niti jednega obdelanega šolskega vrta. Ker je kot dolenski rojak dobro poznal zanemarjeno kmetijstvo in osobito sadjerejo našel na nižji stopnji kmetijskega razvoja, obrnil se takoj v začetku svojega službovanja svojo pozornost na zboljšanje te stroke kmetijstva. Stopil je že v prvem zborovanji s tem blagim namenom pred učitelje, ter jih prosil pri izvrševanji tega velevažnega načrta njih zadovoljne podpore. Sè svojim simpatičnim, navdušenim, domovinsko ljubav dihajočim govorom pridobil si je v prvem hipu vse učitelje, kateri so mu radi ponudili svojo desnico, obetujoči, da ga hočejo v njegovem človekoljubnem, koristnem podjetji vsikdar po svoji moči podpirati. Tudi častita duhovščina in drugi merodajni krogi mu zaradi njegovega vzornega in značajnega obnašanja niso odrekli svoje vplivne pomoči. In kar se drugod le po strogih ukazih političnih oblastij počasi doseže, to je g. nadzornik pri nas s pomočjo častite duhovščine in s podporo domoljubnega, čislana g. okr. glavarja v kratkem časi dosegel, da se občine, naslanjujoče se na besedo svojih spoštovanih mož večjidel rade dovolile naprave šolskih vrtov. Zdaj nij v našem okraji nobene šole brez šolskega vrta; nekateri med njimi so jako lepo urejeni in občine se smejo istinito z njimi ponašati. Mnogi učitelji imajo na vrtilih

pocepljenih na stotine divjakov, sevéda nekateri več, nekateri manj, kakor jih občina bolj ali manj podpira. Učitelj v Stopičah, g. Jože Franke, ima že čez 1000 cepljenih drevesec v svojem vrtu. Sigurno smemo z najboljšo nado v prihodnost gledati, da bode v kakih desetih letih naš okraj prav dobro sè sadnim drevjem preskrbljen, kar mu bode gotovo obilo dobička donašalo, kadar bode železnica Dolenjsko z drugimi kraji vezala. Pozornost otrok za ta predmet smo si kmalu osvojili; vidi se, kako vsacega veseli, kateremu se je v drevesnici divjak prijel. Kadar je v šolskem vrtu, takoj je pri svojem drevesci in ga ogleduje, kako se mu v rasti razvija. Skoraj vsi otroci, katerih starši imajo zemljišča, napravili si so že drevesnice. To koristno delovanje vpliva pa tudi že na odrasčene, kateri so si tudi po domačih vrtih gozdnih divjakov nasadili in pocepili (sevéda tako, kakor sami znajo). Učitelji za svoj trud in veliko požrtvovalnost sicer ne bodo prejeli dostojnega plačila, — koliko truda šolski vrt stane, to vé samo tisti, kateri se z njim ukvarja — a smejo si biti svesti, da so storili za kmečki stan mnogo koristnega. Gospod nadzornik pa, kateri je postal v vsem okraji jako priljubljena oseba, katerega vodi pri reševanju svoje zadače le pravo domoljubje, mož, kateremu je vedno geslo: Bogu, kar je božjega, cesarju, kar je cesarjevega in národu, kar je národovega, postavil si je v srci podložnih novomeškega okraja spominek: aere perennius. Učitelji mu pač vsi želé: Bog ga ohrani še mnogo let šolskim nadzornikom!

Tebi, dragi »Tovariš«, bližam se o novem letu z naj iskrenejšo željo, naj bi Ti vsi stari prijatelji ostali zvesti tudi v prihodnje in da bi Ti podali tudi drugi tovariši roko v prijateljsko zložno delovanjo: »Za vero, dom in za cesarja!«

Iz Krškega. (Poziv!) Slovensko slovstvo v občé napreduje, in tudi šolska literatura po Slovenskem ne zaostaja. A slovensko šolstvo zasluži danes še večje pozornosti; treba bo tedaj na tem polji še z večjimi koraki napredovati. — V pospeh národnega našega slovstva in v pomnožitev slovenskega pedagogičnega slovstva nameravajo gg. učitelji: I. Lapajne, J. Bezlaj, Fr. Jamšek, J. Ravnikar in B. Valenta s tem nekoliko pripomoči, da so se odločili, izdajati leto za letom pod naslovom »Pedagogični letnik« knjigo, katera bode na kacic 200 straneh velike osmerke prinašala raznovrstnega šolskega blaga. Teoretični del bode obsegal temeljite spise iz šolskega in učiteljskega življenja sploh, razprave o raznih važnih šolskih in učiteljskih vprašanjih, razmatranja pedagogičnih in didaktičnih načel.

Praktični del bode pa zadrževal izborne članke o splošnej in posebnej metodiki, razpravljal obravnavanja o vseh predmetih zdanje ljudske šole, nekoliko z ozirom na predpisane učne načrte, največ pa na podlagi pridobljenih izkušenj — lastnih in drugih. — Sploh naj bi nam učiteljem »Pedagogični letnik«, ki utegne v dodadku imeti poleg raznih šolskih migljejev in naznanil tudi imenik vseh slovenskih učiteljev in šol z dotičnimi plačami*), s časoma nadomestoval slovensko pedagogiko in metodiko, katere tako težko pogrešamo.

Da pa se ta sklep izpelje, potrebuje se obilne podpore! Zato si dovoljujemo vabiti vse p. n. učiteljstvo in šolske prijatelje po vsem Slovenskem v obilno naročevanje in sodelovanje. Naročnina stane 1 gld. (kasneje bode cena knjigi večja), in naj se blagovoli pošiljati do 1. aprila 1882. l. g. Božid. Valenta-u, nadučitelju v Krškem.

Šolski pisatelji pa naj izvolijo svoje izvirne izdelke (prevodov se ne bode sprejemalo) poslati do 1. junija 1882. l. g. Iv. Lapajne-tu, ravnatelju meščanske šole v Krškem.

Čisti dohodek pri razprodaji te knjige, ki izide v bodočih velikih počitnicah, se bode razdelil mej pisatelje; zaradi tega se bode poslana tvarina na tanko pretresovala in drobno izbirala.

Iz Železnikov. (Bolezen pri otrocih. Pozdrav »Tovarišu«. Voščilo čč. gg. sobratom za novo leto 1882.) Pri nas prišla je nad otroke silno huda bolezen. Tako silovito zgrabi nekaterega, da se misli, zdaj in zdaj bo po njem. Pričenja se z glavo-bolom, bluvanjem in bledenjem; nekaterim omeji za en čas celó pogled (vid). Umrl je dozdaj še le en sam otrok, bolnih jih je pa prav veliko, in ker je bolezen nalezljiva, svetoval je gosp. vojaški polk. zdravnik dr. F. K. (ki je na našo srečo, ker nimamo nič zdravnika, ravno zdaj domá na od-pustu), da bi šola za en čas prenehala. Ker so ravno počitnice pred durmi, se pouk do praznikov ne bode ustavil; ako bolezen ne preneha, se bo zgodilo to pozneje. — Da bo »Tovariš« izhajal tudi še za naprej, in sicer zopet pod prvo »firmo«, veselí nas na moč, in zadovoljni mu zakličemo: Bog mu daj srečo in mnogo duševne in materijelne podpore! — Vsem ljubim bližnjim in daljnim gg. sobratom — učiteljem — pa željim: zdravo, srečno, veselo, zadovoljno in blagoslovljeno novo leto!

*) Pedag. letnik in g. M. Ivanetič naj bi se tedaj o izdaji „Imenika“ združila. Ured.

Božja pomoč nam bodi vsem pri težavnem našem poklicu! Ravnajmo se zvesto po besedah neumrljivega rajnega Slomšeka, ki je djal: »Bratje! delajmo, dokler smo živi; počivali bodemo v grobi«. — Z Bogom!

Jos. Levičnik.

Iz Kranja. Vrli rodoljub Valentin Bleiweis, ki je 10. preteč. m. na Dunaji umrl, imel je navado, da je vsako leto tukajšnje ubogo šolsko mladino obdaroval s toplo zimsko obleko. Da se pa ta lepa navada ohrani tudi po njegovi smrti, volil je v ta blagi namen v svoji oporoki 5000 gold. Blagi mu spomin!

Iz Ljubljane. (»Schulverein«. Razdelitev zimske obleke.) Ustanovila se je tu podružnica »Schulverein-ova«; predsednik ji je deželni poslanec g. vitez Anton Gariboldi, namestovalec mu je dr. pl. Schrey, perovodja profesor in okrajni šol. nadzornik g. Linhart in blagajnik g. Ipavic, finančni uradnik. — Podružnica je za Kranjsko izvzemši Kočevje, kjer je uže ena taka podružnica. Mi bi vedeli prav dobrotvorno in blagonosno delovanje naši podružnici nasvetovati. V Ljubljanske mestne šole namreč hodi tudi nekaj vnanjih otrok, in ti morajo plačevati šolnino brez obzira na to ali so revni ali premožni; ako ne morejo plačati, svétuje se jim, naj v svojem kraju v šolo hodijo; to pa je vender znano, da se v ljubljanskih šolah navadno več nauče nego v selskih šolah; naj tedaj društvo take učence podpira in za njih šolnino plača; pomagano bode potem obema, društvu in staršem.

80 šolskih otrok, 40 dečkov in 40 deklic raznih mestnih šol je bilo pod običajni slovesnosti obdarovanih z zimsko obleko 8. preteč. m. v ljubljanski čitalnici ob 11. uri dopoludne. Božično drevo, katero je vsadil ranjki dr. Orel, in katero je pozneje marljivo oskrboval vitez dr. Bleiweis, še raste, in je tudi letos obrodilo plemenitega sadú.

Iz seje c. kr. deželnega šolskega svéta za Kranjsko dné 1. decembra 1881. l.

Obpravave, vsled katerih se ima okrožje za Metliško šolo deloma prenarediti in v Božjakovem ustanoviti jednorazredna šola, izročé se deželnemu odboru.

Na podlagi poročila okrajnega šolskega svéta, kar se tiče stanovanja nadučitelja in šolskega vodje, ukrene se potrebno, da se dáje ali dotično stanovanje ali stanarina.

Razreši se obravnava okrajnega šolskega svéta, kar se tiče razdelitve užitka od zemljišča, ki je pripadalo učitelju dotlej, da je bila učiteljeva in cerkvenikova služba združena.

Poročilo, kako se ima dalje porabiti Franc Metelko-va ustanova za vzdrževanje reda med krščanskim naukom na obrtniško-pripravljavni šoli, izročí se deželni vladi kot ustanovski oblasti.

Učiteljski vdovi se prizna normalna četrtletna pogrebščina (Conductquartal).

Reši se prošnja učitelja za priznanje in odkazovanje druge petletne doklade.

Poročilo ravnateljstva c. k. možkega in ženskega učiteljišča, kar se tiče državnih stipendij, predloží se na višje mesto.

Poročilo ravnateljstva c. k. možkega in ženskega učiteljišča, kar se tiče opravičenja o šolnini učencev na vadnici, se razreši.

Učiteljci na vadnici se prizná prva petletnica.

Stalno se umesti dvoje učiteljevih in dvoje učiteljičnih služeb na ljudskih šolah.

Po nasvetu učiteljstva na gimnaziji izključi se učenec v tem kraju.

Letno poročilo v srednjih šolah na Kranjskem v šolskem letu 1880/81, predloží se na višje mesto.

Razrešijo se prošnje za nagrado in denarno pripomoč.

Raznoterosti.

— „**Vrtec**“, časopis s podobami za slovensko mladino je z novim letom nastopil svoje dvanajsto leto. „Vrtec“ je jedini list naši šolski mladini, ki razen zabavno-poučnega berila donaša tudi zeló lepe in primerne slike, kakor tudi muzikalne priloge. Priporočamo ga v prav obilo naročevanje.

— „**Ljubljanski Zvon**“, leposloven in znanstven list (izdajatelji in založniki: Janko Kersnik, Fr. Levec in dr. Iv. Tavčar, odgovorni urednik: Fr. Levec, c. k. profesor na velikej realki v Ljubljani) tudi letos izhaja, in sicer po štiri pole obsežen v velikej osmerki po jeden pot na mesec v zvezkih ter stane za vse leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 30 kr., za četrť leta pa 1 gold. 15 kr. Naročnino prejema g. dr. Jos. Starè v Ljubljani. „Zvon“ se je svojim bralcem že prvo leto prikupil; priporočamo ga tedaj vsem slovenskim učiteljem in posebno še učiteljskim knjižnicam.

— „**Mir**“ je imé novemu časniku, ki bode ob novem letu začel v Celovci v tiskarni družbe sv. Mohorja dvakrat v meseci (10. in 25.) izhajati. Stane le 1 gold. na leto. Program mu je: „Vsakemu svoje in vse za Boga, cesarja in domovino.“ Želimo mu največji vspah!

— „**Hrvatska vila**“ je imé novemu beletrističnemu listu, ki z novim letom izhaja v Sučaku kraj Rieke v mesečnih zvezkih, in stane vse leto 7 gold.

— „**Archiv für Heimatkunde**“ izdaja Fr. Šumi v Ljubljani. Naročnina za polo je 30 kr. To hvalevredno podjetje priporočamo vsem ljudskim učiteljem in sploh prijateljem domače zgodovine.

— „**Vasilij Vasiljevič Vereščagin**“ zove se glasoviti ruski slikar, o katerem se zdaj toliko govori in piše. V prostoriščih hiše društva obrazovalnih umetnostij na Dunaji so bile preteč. mesec razstavljene njegove prekrasne slike, katerim se ne samo omikanec, tudi ljudje iz priprostih stanov ne morejo načuditi. Tisoč in tisoč ljudi, ki so videli njegova umetnostna dela, pravijo, da Vereščagin ni navaden umetnik, ampak nekako posebno bitje, ki kaže človeštvu v najpriprostejši obleki, kar mu do zdaj ni kazal nobeden.

— **Prebivalcev na zemlji** je zdaj 1.455.000.000. Vsako leto jih priraste okoli 16 milijonov.

— **Nov otok** je našel kapitan Meyer pod 7° 48' južne širine in 83° 48' zahodnje dolžine, okoli 100 milj na zahodu podgorja Aguja. Otoka površina je okoli 17 metrov nad morjem in otokov obsežek znaša eno štirjaško miljo.

— „**Franciška Baucon**“, zelo priljubljena vrta učiteljica v Renčah je 28. nov. preteč. l. umrla, stara 28 let.

— „**Avgust Senoa**“, veleslavni hrvaški pesnik in pisatelj, je v Zagrebu 13. preteč. m. umrl. 15. dec. je bil slovesni pogreb, pri katerem so se tudi udeleževale mnoge deputacije iz vseh slovenskih pokrajin. Večen mu spomin!

— „**Josip Mašek**“, jurist, domá iz Radovljice na Gorenjskem, se je ponesrečil pri grozovitem požaru na Dunaji. Škoda toliko nadarjenega mladeniča!

— **Dunajski srenjski odbor** je določil, da naj se pregledajo vse mestne šole, je li kaj nevarnega o ognji v šolah. Treba, da bi se tudi pri nas kaj o tem ukrenilo.

— **Pravico javnosti** vzprijela je od ministerstva za bogočastje in uk javna dekliska šola šolskih sester v Celji.

— **Slovenski pisatelji**, kateri imajo izgotovljen kak rokopis, ki je namenjen „Matici Slovenski“, pošljejo naj ga društvenemu odboru. Isto tako naj se oglašé tudi pisatelji, ki nameravajo še le spisovati kako delo.

— **Lienbacher-jev nasvèt — dolžnost osem let v šolo hoditi** — je bil v gosposki zbornici z 72. proti 62. glasovi zavržen.

— **Jezičnika XIX. leto**, v katerem se opisujejo J. Žemlja, B. Tomšič, Fr. Malavašič, dr. S. Klančnik, dr. J. Rogač, J. Bonač, M. Lotrič, L. Engelman Nožarjev in Fr. Svetličič, spisal J. Marn, dobiva se v nekterih zvezkih posebej à 60 kr. v Katoliški bukvarni v Ljubljani.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Štajarskem: Nadučiteljeva služba v Ljubnem (Laufen) in učiteljeva služba v Črešencah (Kirchstätten), obe IV. plačilnega reda s stanovanjem ste izpraznjeni. — Prošnje se oddajajo krajnemu šolskemu svétu do 15. t. m. Tirja se znanje slovenskega jezika. — Na Irazrednih ljudskih šolah pri sv. Florijanu (P. Mislung), v Skomerni (P. Weilenstein) in v Lembergih (P. St. Marein b. Erlachstein) izpraznjene so učiteljske službe IV. plačilnega reda s stanovanjem do 20. t. m. — Tirja se znanje slovenskega jezika.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem: G. Ferdinand Vigele je za trdno postavljen učitelj v Zagradci (v Novomeškem okraji). — Gdč. Marija Wessner, učiteljica v Krškem, je dobila III. uč. službo (kateri se je gdč. Avgusta Zupan odpovedala), pri ravno tej šoli.

V Tržaški okolici. — V Nabrežino imenovan je učiteljem gospod Ivan Tomšič, dozda učitelj v Biljah.